

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 77/2023-21

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Ladislava Dudíťa (sudca spravodajca) a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátskou kanceláriou Hopferova s. r. o., Bajzova 2, Košice, IČO 47 254 220, konajúcou prostredníctvom advokátky a konateľky JUDr. Martiny Hopferovej, proti uzneseniam Okresného súdu Trebišov č. k. 15 C 81/2014-385 z 9. novembra 2022 a č. k. 15 C 81/2014-376 z 5. novembra 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 16. januára 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením Okresného súdu Trebišov (ďalej len „okresný súd“) č. k. 15 C 81/2014-385 z 9. novembra 2022 (ďalej len „uznesenie vydané sudcom“) a uznesením okresného súdu č. k. 15 C 81/2014-376 z 5. novembra 2021 (ďalej len „uznesenie vydané vyšším súdnym úradníkom“). Sťažovateľ navrhuje zrušenie napadnutého uznesenia vydaného sudcom a vrátenie veci okresnému súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že rozsudkom okresného súdu v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Košiciach bola sťažovateľovi v základnom konaní priznaná náhrada trov prvostupňového aj odvolacieho konania v rozsahu 100 %. O výške náhrady trov konania rozhodoval okresný súd. Uznesením vydaným vyšším súdnym úradníkom bol žalobca zaviazaný sťažovateľovi uhradiť trovy právneho zastúpenia vo výške 2 525,44 eur. Okresný súd nepriznal sťažovateľovi náhradu za stratu času stráveného cestou na pojednávanie, na ktorom nebola osobne prítomná advokátka, ale advokátska koncipientka. Okresný súd vyvodil, že z § 17 vyhlášky

Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) vyplýva možnosť priznať náhradu za stratu času iba advokátovi. Táto náhrada neprináleží advokátskemu koncipientovi, ktorý je podľa § 64 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v pracovnom pomere a jeho odmeňovanie sa spravuje pracovnoprávnymi predpismi. Podporne argumentoval rozhodnutím Krajského súdu v Trenčíne č. k. 4 Co 305/2016 z 31. augusta 2016.

3. Sťažovateľ napadol uznesenie vydané vyšším súdnym úradníkom sťažnosťou, ktorú sudca napadnutým uznesením ako nedôvodnú zamietol. Sudca sa stotožnil so záverom vyššieho súdneho úradníka, pripustil nejednotnosť pri posudzovaní spornej otázky, avšak právny názor vyslovený vyšším súdnym úradníkom v napadnutom uznesení sa z jeho pohľadu javil ako správny a logický, nebolo možné ho označiť za arbitrárny, išlo o jeden z možných a prípustných výkladov dotknutého ustanovenia vyhlášky. Zároveň poukázal aj na uznesenie ústavného súdu č. k. IV. ÚS 117/2020 z 1. apríla 2020, podľa ktorého náhrada za stratu času je výlučne viazaná na advokáta, pretože iba v prípade poskytovania právnej služby osobne advokátom je splnená podmienka existujúceho objektívneho dôvodu, pre ktorý nemôže poskytovať inú právnu službu. Okresný súd zdôraznil, že právnenému zástupcovi bola priznaná odmena za úkon právnej služby – účasť na pojednávaní, vyšší súdny úradník teda svojím postupom iba zohľadnil samotnú špecifickosť náhrady za stratu času, ktorá je príjmom advokáta. Z jeho pohľadu nebolo úmyslom zákonodarcu, aby advokát počas cestovania koncipienta na úkony do sídla súdu získal podstatne väčší prospech, než je (skutočná, resp. priemerná) hodnota práce tohto koncipienta. Mzda advokátskeho koncipienta, ktorú mu advokát vypláca aj za čas prepravy koncipienta do sídla súdu, môže byť kompenzovaná ako súčasť skutočných vecných nákladov advokáta.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Napadnuté uznesenia okresného súdu o výške priznanej náhrady trov konania podľa sťažovateľa zasahujú do označených práv z týchto dôvodov:

a) Porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru odvádza od rozporu s cieľom vyhlášky, úkon vykonaný advokátskym koncipientom je úkon vykonávaný v mene advokáta na základe jeho poverenia, preto aj pri náhrade za stratu času nemožno diferencovať medzi advokátom a jeho koncipientom. Sťažovateľ argumentuje uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 10 Sžo 44/2015 z 28. septembra 2016, v zmysle ktorého účastníkovi prislúcha právo na náhradu uplatnených nákladov právneho zastúpenia bez ohľadu na to, či úkon vykonal advokát sám alebo v zastúpení advokátskym koncipientom. Rovnako podporne poukazuje aj na závery právnej vedy k tejto problematike [FIAČAN, I., KERECMAN, P., BARICOVÁ, J., HELLENBART, V., SEDLAČKO, F. a kol. *Vyhláška o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (advokátska tarifa). Komentár*. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2015, s. 180.]. Okresný súd sťažovateľovi priznal nárok na náhradu za cestovné aj za úkony, ktorých sa zúčastnil advokátsky koncipient, ale nepriznal mu nárok na náhradu za stratu času. Výklad § 17 vyhlášky okresným súdom je podľa názoru sťažovateľa nelogický a v zjavnom rozpore s účelom vyhlášky, pričom v dôsledkoch vedie k záveru, že sťažovateľovi by nemala byť

priznaná náhrada za žiaden úkon realizovaný koncipientom. Náhrada za stratu času nepatrí koncipientovi, ale advokátovi ako náhrada za to, že počas času stráveného cestou sa mohol advokátsky koncipient venovať inej úlohe, za ktorú by advokátovi odmena patrila.

b) Porušenie základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu sťažovateľ dôvodí jeho ukrátením o sumu náhrady za stratu času, ktorú musel advokátovi nahradiť napriek tomu, že okresný súd túto položku nezahrnul do náhrady trov konania proti neúspešnej strane sporu napriek plnému úspechu sťažovateľa v spore. Konkrétne bol sťažovateľ ochudobnený o sumu 117,84 eur, ktorú musel vynaložiť, ale nebola mu kompenzovaná.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podstatou podanej ústavnej sťažnosti je sťažovateľom tvrdené porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) a základného práva vlastníť majetok a práva na pokojné užívanie majetku (čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu) napadnutými uzneseniami okresného súdu, ktoré podľa jeho názoru nerešpektujú dikciu § 17 vyhlášky, arbitrárnym spôsobom nepriznali sťažovateľovi náhradu za stratu času z dôvodu, že išlo o stratu času advokátskeho koncipienta, a nie advokáta, pričom sám túto náhradu svojmu právnomu zástupcovi zaplatil, jej náhrady ako úspešná strana v spore sa ale nedomohol.

III.1. K porušeniu označených práv sťažovateľa uznesením okresného súdu vydaným vyšším súdnym úradníkom:

6. Sťažovateľ podanou ústavnou sťažnosťou napáda aj uznesenie vydané vyšším súdnym úradníkom, proti ktorému podal sťažnosť zamietnutú uznesením vydaným sudcom okresného súdu. Opätovnému prieskumu napadnutého uznesenia vydaného vyšším súdnym úradníkom bráni princíp subsidiarity, keďže proti tomuto uzneseniu existoval dostupný prostriedok nápravy, a to podanie sťažnosti, ktorý sťažovateľ aj využil. Keďže na zabezpečenie účinnej ochrany svojich základných práv mal sťažovateľ k dispozícii účinný právny prostriedok nápravy (sťažnosť), bolo potrebné vo vzťahu k napadnutému uzneseniu okresného súdu, ktoré vydal vyšší súdny úradník, ústavnú sťažnosť odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pre nedostatok právomoci ústavného súdu (porov. I. ÚS 220/2021, III. ÚS 370/2021, III. ÚS 486/2021). Sťažovateľ navyše ani netvrdí, že by nejakú námietku nemohol uplatniť už v sťažnosti podanej proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka.

III.2. K porušeniu označených práv sťažovateľa uznesením okresného súdu vydaným sudcom:

7. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že rozhodovanie všeobecného súdu o trovách konania je integrálna súčasť civilného procesu a je primárne výsadou všeobecného súdu. V rámci tohto rozhodovania v zásade ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva, takže ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritorne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnému súdu sťažnosť. Problematika náhrady trov konania by takto mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade

extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení aplikovateľného právneho predpisu, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (m. m. I. ÚS 40/2012, II. ÚS 364/2014, II. ÚS 64/09, III. ÚS 92/09, IV. ÚS 248/08, z novej judikatúry pozri II. ÚS 153/2016, II. ÚS 357/2016, II. ÚS 681/2016, II. ÚS 303/2017, IV. ÚS 604/2018).

8. Ústavný súd môže zasahovať do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov týkajúcej sa trov konania len vtedy, ak by závery všeobecných súdov zahŕňali črty svojvôle a interpretácia a aplikácia príslušných právnych noriem by predstavovala extrémne vybočenie z pravidiel (IV. ÚS 248/08, III. ÚS 48/2022).

9. V tomto prípade ústavný súd identifikuje, že v praxi okresných súdov sa vyvinula názorová rozdielnosť pri posudzovaní priznania náhrady za stratu času, ak ide náhradu za stratu času advokátskeho koncipienta. Na druhej strane k tejto otázke existuje stabilná rozhodovaciu prax ústavného súdu (porov. III. ÚS 48/2022, IV. ÚS 117/2020, IV. ÚS 213/2022, II. ÚS 79/2021), v zmysle ktorej je sťažovateľom napádaný výklad okresného súdu logický, riadne odôvodnený a nespĺňajúci znaky arbitrárnosti, pričom je potrebné mať na zreteli zdržanlivý prístup ústavného súdu k rozhodnutiam týkajúcim sa trov konania. Ústavný súd preto aj v tejto veci plne odkazuje na závery formulované v spomenutých rozhodnutiach, ktoré sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti nijako argumentačne nereflektuje.

10. K námietke sťažovateľa, že, akceptujúc výklad okresného súdu, by sťažovateľovi v konečnom dôsledku nepatrila náhrada za žiaden úkon realizovaný advokátskym koncipientom, je potrebné uviesť, že ide o nekorektné hyperbolizovanú argumentáciu, ktorá nezohľadňuje jasný fakt, že uznesením vyššieho súdneho úradníka bola riadne priznaná odmena za úkony, na ktorých sa miesto advokátky zúčastnil advokátsky koncipient.

11. Sťažovateľ podporne poukazuje aj na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 10 Sžso 44/2015 z 28. septembra 2016, na druhej strane okresný súd argumentačne podložil svoje závery rozhodnutiami ústavného súdu a krajských súdov. Ústavný súd v tomto kontexte pripomína, že mu neprislúcha zjednocovať judikatúru všeobecných súdov a suplovať tak poslanie, ktoré je primárne zverené Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky [zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“)]. Tomu sa okrem iného priznáva aj právomoc zaujímať stanoviská k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov (m. m. I. ÚS 17/01, IV. ÚS 267/05, II. ÚS 752/2016, II. ÚS 861/2016, III. ÚS 205/2017). Nástroje na zjednocovanie judikatúry sú v zmysle zákona o súdoch dostupné aj na úrovni okresných súdov prostredníctvom grémií a predsedov grémií alebo na úrovni krajských súdov prostredníctvom kolégií a predsedov kolégií.

12. Keďže závery okresného súdu v napadnutom uznesení nemožno hodnotiť ako nelogické, arbitrárne, prípadne nedostatočne odôvodnené, ústavný súd nenašiel dôvod, pre ktorý by bolo možné vysloviť porušenie označeného práva na spravodlivý proces.

13. K namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok, resp. práva na pokojné užívanie majetku ústavný súd uvádza, že spôsob, akým okresný súd aplikoval príslušné ustanovenia

vyhlášky, bol akceptovaný ako ústavne udržateľný, preto nemožno uvažovať ani o prípadnom nelegitímnom zásahu do majetkovej sféry sťažovateľa.

14. Vzhľadom na uvedené preto ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti namietaného porušenia sťažovateľom označených práv napadnutým uznesením okresného súdu vydaným sudcom ústavný súd podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

15. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľa bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o ďalších jeho návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. februára 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu